

Netiketti

Netiketti muodostuu sanoista netti ja etiketti. Netiketti kuvaa siis käyttäytymissääntöjä, jotka koskevat kunnioittavaa ja asianmukaista internet-viestintää. Netikettiin viitataan yleensä nimellä Internet etiketti. Ne eivät ole oikeudellisesti sitovia sääntöjä, vaan suositeltavia etikettisääntöjä.

Älypuhelinien käytössä on noudatettava myös netikettiä.

Tässä toiminnassa keskustelemme yleisistä verkkoetikettisäännöistä, matkapuhelinten etiketistä ja matkapuhelinten käytön vaikutuksesta opetukseen ja oppimiseen kouluissa.

Noudattamalla netikettiä olet oma tuomarsi sosiaalisen median käyttäytymisessä.

1. Netikettä koskevat perussäännöt

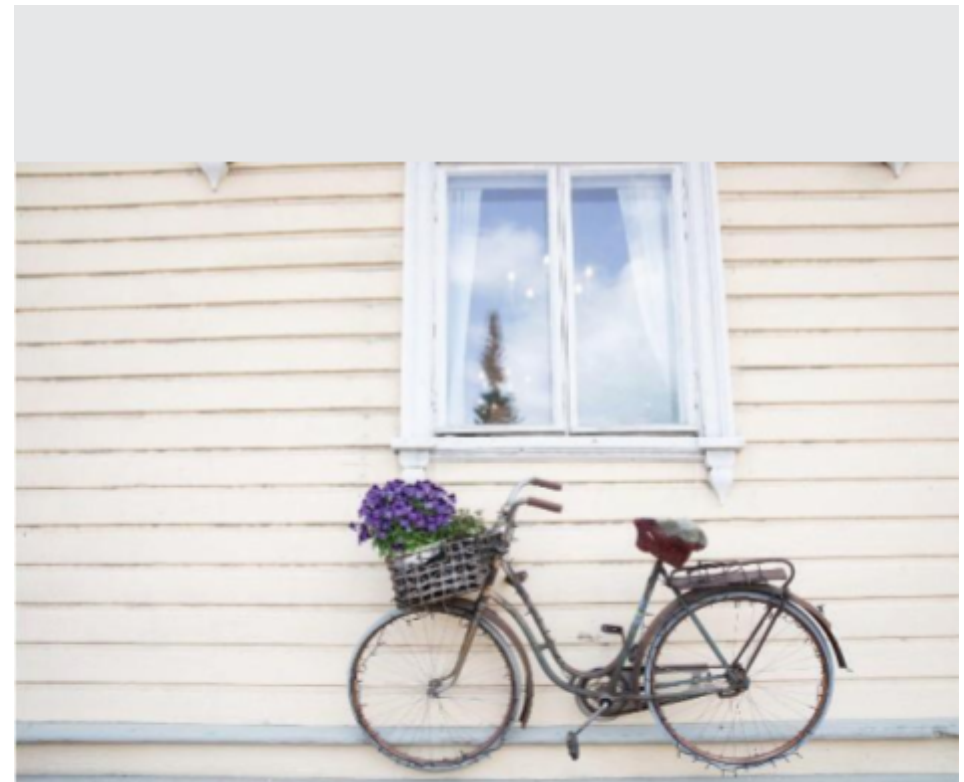
Noudata ainakin näitä perussääntöjä, jotta virtuaaliviestintä sujuisi ongelmitta:

1. Aseta oikeat ihmiset etusijalle.
2. Pysy huomaavaisena.
3. Älä kerro liikaa.
4. Kunnioita muiden ihmisten yksityisyyttä.
5. Älä lähetä roskapostia.
6. Vastaa nopeasti sähköposteihin ja viesteihin.
7. Auta hallitsemaan liekkisotia. "Flaming" on sitä, mitä ihmiset tekevät, kun he ilmaisevat vahvasti kannattamansa mielipiteen pidättelemättä tunteita.

Se on sellainen viesti, joka saa ihmiset vastaamaan: "Älä viitsi, kerro meille, miltä sinusta todella tuntuu." Taktiikka ei ole sen tavoite.

Kieltääkö Netiketti liekittämisen? Ei suinkaan. Flaming on pitkä kannanotto ja lopuksi, tarkistakaa kielioppi- ja kirjoitusvirheet!

Katso seuraavasta osiosta lisää vinkkejä siitä, miten olla kohtelias muille.

2. Lisää verkkoetikettisääntöjä

1. Kunnioita tekijänoikeuksia. Tekijänoikeutta loukataan, kun kopioit ja levität laittomasti jonkun toisen teosta. Luvattomasta tiedostojen jakamisesta voidaan määrätä rangaistuksia, jotka vaihtelevat sakoista kahden vuoden vankeusrangaistukseen.
2. Älä plagioi. Plagiointi on toisen henkilön työn käyttämistä ilman alkuperäisen lähteen asianmukaista mainintaa.
3. Tarkkaile oikeinkirjoitusta ja kielioppia. Kirjoita tiiviisti ja ytimekkäästi. Anna sähköpostiviestillesi mielekäs otsikko, joka kuvaa viestisi sisältöä.
4. Hanki hyvä virustorjuntaohjelma ja tarkista liitetiedostot ennen niiden avaamista.
5. Kunnioita yksityisyyttäsi. Älä esimerkiksi lähetä sähköposteja eteenpäin ilman alkuperäisen lähettäjän lupaa.
6. Ole varovainen huumorin ja ironian kanssa. Jos selkeää kehonkieltä ja äänensävyä ei ole, sähköiset viestit tulkitaan helposti väärin. Voit käyttää hymiöitä, jos haluat varmistaa, että lukija ymmärtää, että vitsaillet. Hymiöiden liiallinenkin käyttö voi kuitenkin ärsyttää joitakin ihmisiä.
7. Älä sano viestissä mitään sellaista, minkä et halua olevan julkista tietoa.
8. Isojen kirjainten käyttöä pidetään usein loukkauksena, eikä se siksi ole aina kohteliasta.
9. Älä liitä hyvin suuria tiedostoja sähköpostiviestiin ilman vastaanottajan lupaa. Vastaanottajalla voi olla hidas verkkoyhteys, ja erittäin suuren tiedoston lähettäminen voi sitoa hänen tietokoneensa pitkäksi aikaa.
10. Mieti, kenelle lähetät kiertokirjeitä. Ihmisillä on usein kiire, ja on viisasta tarkistaa, haluavatko he saada tällaista postia. Kiertokirjeet voivat myös sisältää viruksia.
11. Lähetä uutisryhmiin ja keskusteluryhmiin vain sellaisia viestejä, jotka liittyvät ryhmän aiheeseen.
12. Ole kohtelias ja kunnioita muiden mielipiteitä.
13. Ajattele ennen kuin kirjoitat. Kaikki verkossa julkaistut ja tallennetut yksityiset tiedot voivat elää verkossa, vaikka kuvat ja tekstit poistettaisiin tietokoneeltasi tai verkosta. Tiedot on jo kopioitu esimerkiksi verkkoarkistointipalveluihin, ja niitä on käytännössä mahdotonta saada takaisin.

2. Lisää verkkoetikettisääntöjä

14. Älä kerro kenellekään sukunimeäsi, osoitettasi, kotiosoitettasi, puhelinnumeroasi tai koulusi nimeä.
15. Älä paljasta luottokorttisi numeroita, pankkitietojasi, passiasi tai muita tärkeitä asiakirjoja.
16. Älä anna tuntemattomille henkilötietoja itsestäsi tai tuntemistasi ihmisistä.
17. Pidä salasanasi omana tietonasi! Älä jaa sitä edes parhaiden ystäviesi kanssa.
18. Pyydä vanhemmiltasi tai muilta aikuisilta lupa tallentaa tietokoneellesi materiaalia internetistä. Muista, että tietokoneohjelmia ja tietokantoja ei saa kopioida edes omaan käyttöön ilman tekijän lupaa, elleivät ne ole niin sanottuja ilmaisohjelmia. Koulun tietokoneille ei saa asentaa ohjelmia tai ladata tiedostoja ilman opettajan lupaa.
19. Pyydä myös lupa ennen kuin rekisteröidyt kilpailuihin tai annat sähköpostiosoitteesi tuntemattomille.
20. Kerro vanhemmillesi tai muille aikuisille, jos joku lähettää sinulle kuvia, jotka ovat mielestäsi vastenmielisiä tai outoja, tai jos näet tällaisia kuvia internetissä.
21. Muista, että kukaan ei voi pakottaa sinua tekemään mitään! Jos keskustelet jonkun kanssa keskusteluryhmässä ja hän kysyy sinulta kysymyksen, johon et halua vastata, sinun ei ole pakko. Poistu sen sijaan keskusteluryhmästä.
22. Älä vastaa, vaikka joku sanoisi jotakin sinusta vastenmielistä tai ällöttävää.
23. Muista, että internetissä tapaamasi ihmiset eivät välttämättä ole sitä, mitä he sanovat olevansa!
24. Jos päätät tavata jonkun internetissä tapaamasi henkilön, älä koskaan tapaa häntä yksin. Tutun aikuisen on oltava mukana, kun tapaatte ensimmäisen kerran, ja tapaaminen on järjestettävä julkisella paikalla, ei jonkun kotona.
25. Muista, että monet tavallista paremmilta vaikuttavat tarjoukset ovat yleensä harhaanjohtavia. Lähde: <https://peda.net/urjala/uy/ohjeita/nettietiketti>

3. Älypuhelinten etiketti

Älypuhelinten (matkapuhelinten) käytössä noudatetaan yleensä nettietikettiperiaatteita, joilla viitataan etikettiin tai kohteliaaseen käytökseen internetissä. Yksilöt voivat kuitenkin noudattaa näitä periaatteita eri tavoin.

Ota huomioon seuraavat neuvot:

Toisten ajan ja huomion kunnioittaminen:

Vältä älypuhelimen käyttöä tilanteissa, joissa se voi häiritä muita, kuten kokouksissa, tunneilla, teattereissa tai sosiaalisissa tilaisuuksissa.

Älä avaa puhelintasi teattereissa esityksen aikana, koska sen valo häiritsee muita, äläkä videoi esitystä.

Yksityisyys:

Ole varovainen keskustellessasi arkaluonteisista tai yksityisistä tiedoista julkisilla paikoilla tai suojaamattomissa verkoissa. Kunnioita muiden yksityisyyttä ottamalla valokuvia tai videoita ilman heidän lupaansa.

Monitehtäväisyys:

Ole tietoinen ympäristöstäsi, kun käytät älypuhelinta, erityisesti tilanteissa, jotka vaativat täyden huomiosi (esim. kadun ylittäminen, ajaminen).

Ilmoituksen hallinnointi:

Mukauta ilmoitusasetuksia minimoidaksesi muille ja itsellesi aiheutuvat häiriöt.

Kirjastoissa:

Vältä matkapuhelimen käyttöä, keskity lukemaan kirjoja löytääksesi uusia ideoita ja kehittääksesi lukutaitoasi.

Hätätilanteet:

Hätätilanteissa käytä älypuhelinta vastuullisesti avun hakemiseen tai avun antamiseen.

Eurooppalainen hätänumero 112 ja palvelunumero 116 auttavat aikuisia ja lapsia hädässä. Ole selvillä siitä, mitä sanot soittaessasi hätänumeroon.

4. Pitäisikö älypuhelimet ja muut digitaaliset laitteet kieltää kouluissa ja koulutuksessa?

Pohjoismaissa on vihdoin tunnustettu vakava ongelma: lähes neljännes koulunsa päättävistä ei osaa lukea sen enempää kuin matematiikan alkeita. Itse asiassa on yleistä, että oppilaiden ei tarvitse kirjoittaa mitään lyijykynällä koulussa.

Opettajat sanovat, että kirjaa voi kuunnella, jos ei huvita lukea sitä. Lasten ja nuorten lukutaito heikkenee jatkuvasti, heidän sanavarastonsa supistuu, eivätkä he välttämättä edes tunne tuttuja sanoja tai ilmaisuja.

Heidän keskittymisensä on usein heikkoa tai lähes olematonta. Kasvatamme lapsistamme lukutaidottomia digiriippuvaisia, ja samaan aikaan kun lasten luku- ja kirjoitustaito heikkenee, kouluihin tulvii digitaalisia laitteita uskonnollisella vimmallalla. Pitääkö lasten olla "digitaalisia natiiveja", jotta he eivät putoa kehityksen eturintamasta? Mihin koulujen digitalisoituminen on johtanut? Suomalaisten lasten ja nuorten PISA-tulokset ovat laskussa.

Tarkastellaan nyt, mikä on voinut aiheuttaa edellä kuvatun tilanteen:

Vuoden 2023 maailmanlaajuisessa koulutuksen seurantaraportissa kehoitetaan äskettäin käyttämään teknologiaa opetuksessa vain silloin, kun se tukee oppimistuloksia, ja tämä koskee myös älypuhelinien käyttöä.

Pitäisikö meidän suojella lapsia ja nuoria matkapuhelinten liialliselta käytöltä?

Raportti osoittaa, että teknologia voi tukea oppimista joissakin yhteyksissä, mutta ei silloin, kun sitä käytetään liikaa tai epäasianmukaisesti. Erityisesti älypuhelinien käyttö voi häiritä oppimista luokkahuoneissa. Eräässä tutkimuksessa, jossa tarkasteltiin esiopetuksesta korkea-asteen koulutukseen 14 maassa, todettiin, että se häiritsee oppilaita oppimisesta. Jo pelkkä matkapuhelimen läsnäolo ja ilmoitusten tulo riittää siihen, että oppilaat menettävät huomionsa käsillä olevasta tehtävästä. Eräässä tutkimuksessa havaittiin, että opiskelijoilta voi kestää jopa 20 minuuttia keskittyä uudelleen siihen, mitä he olivat oppimassa, kun heidän huomionsa oli häiriintynyt.

Matkapuhelinten käyttöä koulussa olisi rajoitettava. Se häiritsee oppimista.

Belgiassa, Espanjassa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa älypuhelinpoistaminen kouluista paransi raportissa mainitun tutkimuksen mukaan oppimistuloksia erityisesti niiden oppilaiden osalta, jotka eivät suoriutuneet yhtä hyvin kuin ikätoverinsa.

Digitaalinen vallankumous tarjoaa mittaamattomia mahdollisuuksia, mutta aivan kuten on varoitettu siitä, miten sitä pitäisi säädellä yhteiskunnassa, samanlaista huomiota on kiinnitettävä siihen, miten sitä käytetään koulutuksessa.

Tietosuojan, turvallisuuden ja hyvinvointiin liittyvät huolenaiheet ovat myös taustalla keskusteluissa, joita käydään joidenkin tekniikoiden käytöstä kouluissa, erityisesti nuorten oppilaiden keskuudessa.

Yksityisyyden suojaan liittyy huolenaiheita, kun tietyt sovellukset keräävät käyttäjän tietoja, jotka ovat tarpeettomia sovellusten toiminnan kannalta. Tällä hetkellä kuitenkin vain 16 prosentissa maista taataan nimenomaisesti koulutuksen tietosuojalait. Eräissä analyysissä todettiin, että 89 prosenttia 163:sta pandemian aikana suositellusta koulutusteknologiatuotteesta saattoi tutkia lapsia. Lisäksi 39 hallitusta 42:sta, jotka tarjosivat verkko-opetusta pandemian aikana, edisti käytäntöjä, jotka vaaransivat lasten oikeudet tai loukkasivat niitä.

5. Toiminnan ohjaaminen ohjaajille (aikuiset, opettajat, nuoriso-ohjaajat).

Luokkatila, joka mahdollistaa pienryhmätyöskentelyn.

Resurssit

Pahvia ja kyniä pelisääntöjen kirjoittamista varten.

Kesto 15-45 minuuttia.

Nuorelle sopiva käyttäytyminen voi vaihdella kontekstista, kulttuurinormeista ja henkilökohtaisista arvoista riippuen.

Seuraavassa on kuitenkin joitakin yleisiä ohjeita nuorelle sopivasta käyttäytymisestä:

1. Kunnioitus: Kunnioituksen osoittaminen itseä ja muita kohtaan on ratkaisevan tärkeää. Siihen kuuluu olla kohtelias, kuunnella tarkkaavaisesti, käyttää sopivaa kieltä ja kohdella muita ystävällisesti ja empaattisesti.
2. Vastuu: Vastuun ottaminen teoistaan ja valinnoistaan on tärkeä osa kypsyttää. Siihen kuuluu vastuun kantaminen tehtävistä, velvoitteiden täyttäminen ja omien tekojen seurausten pohtiminen.
3. Rehellisyys: Rehellisyys ja rehellisyys rakentavat luottamusta ja edistävät terveitä ihmissuhteita. Nuorten tulisi pyrkiä olemaan rehellisiä, myöntämään virheet ja välttämään epärehellistä tai vilpillistä käytöstä.
4. Itsekuri: Itsekurin kehittäminen auttaa nuoria saavuttamaan tavoitteensa ja kasvamaan vastuullisiksi aikuisiksi. Tähän kuuluu tehokas ajankäyttö, tärkeysjärjestyksen asettaminen ja myönteisten valintojen tekeminen myös kiusausten tai vastoinkäymisten edessä.

-
5. Empatia: Empatian kasvattaminen antaa nuorille mahdollisuuden ymmärtää toisia ihmisiä ja olla yhteydessä heihin syvemmillä tasolla. Siihen kuuluu herkkyys toisten tunteille ja näkökulmille, myötätunnon osoittaminen ja aktiivisen kuuntelemisen harjoittelu.
 6. Avoimuus: Avoimuus antaa nuorille mahdollisuuden hyväksyä erilaisia näkökulmia, ideoita ja kulttuureja. Se edellyttää halukkuutta oppia toisilta, erilaisten näkökulmien huomioon ottamista ja ennakkoluulojen tai tuomitsemisen välttämistä.
 7. Ristiriitojen ratkaiseminen: On tärkeää kehittää taitoja ratkaista ristiriitoja rauhanomaisesti ja rakentavasti terveiden suhteiden kannalta. Nuorten tulisi oppia tehokkaita viestintä-, neuvottelu- ja kompromissitekniikoita, jotta he voivat selviytyä erimielisyyksistä kunnioittavasti.
 8. Digitaalinen kansalaisuus: Nykypäivän digitaaliaikana asianmukainen käyttäytyminen ulottuu myös verkkovuorovaikutukseen. Nuorten tulisi harjoittaa vastuullista digitaalista kansalaisuutta, johon kuuluu yksityisyyden kunnioittaminen, toisten kunnioittaminen verkossa, verkkokiusaamisen välttäminen ja teknologian vastuullinen käyttö.
 9. Turvallisuustietoisuus: Nuorten tulisi asettaa etusijalle oma ja muiden turvallisuus. Tähän kuuluu varovaisuus mahdollisesti vaarallisissa tilanteissa, tietoon perustuvien päätösten tekeminen ja avun hakeminen tarvittaessa.

On tärkeää huomata, että edellä esitetyt ohjeet ovat yleisiä ehdotuksia, ja yksittäiset olosuhteet saattavat vaatia lisä- tai muutokäyttäytymistä. Kulttuuri- ja perhearvot sekä ikäkohtaiset odotukset on myös otettava huomioon, kun määritellään nuorelle sopivaa käyttäytymistä.